

Slovo k povzbuzení na úterý 16. února 2021, úterý 6. týdne v mezidobí
Biblická čtení: Gn 6,5-8; 7,1-5.10; Ž 29; Mk 8,14-21

Milé sestry, milí bratři,

v rámci biblické četby na pokračování dnes naposledy – aspoň pro letošek, protože zítřejší Popeleční středou začne svatopostní doba se svými vlastními biblickými čteními – otevíráme stránky prvních jedenácti kapitol knihy Genesis, pradějin lidstva a světa. Dnešní úryvek před námi rozevívá začátek potopy, začátek obrazného příběhu o potopě celého světa a o Noemovi, příběh, kterému jsou věnovány celé tři kapitoly Božího slova.

Potopa – podobně jako i jiné přírodní katastrofy – byla nejen v biblickém chápání ale i v chápání řady dalších starobylých kultur (u nichž také najdeme náboženské texty hovořící o nějaké potopě, jež postihla celý svět) vnímána a interpretována jako Boží trest za hříchy lidí. «Když Hospodin viděl, že mnoho je lidské špatnosti na zemi a že veškeré myšlení a snažení jejich srdce stále jen směřuje ke zlému, litoval Hospodin, že udělal lidi a velmi se zarmoutil» čteme v úvodním verši dnešního úryvku.

Vzhledem k tomu, že v případě příběhů prvních jedenácti kapitol se jedná především o archetypální Bohem inspirované obrazy odhalující a zjevující tajemství počátků světa i jeho nynější skutečnosti, není sice třeba jakkoli pátrat a hledat, o kterou konkrétní přírodní katastrofu v dějinách světa se přesně jednalo (a už vůbec asi nemusíme někde pod Araratem hledat trosky Noemovy archy), nýbrž je třeba biblický obraz potopy světa především vzít vážně jako Bohem vnuknuté vysvětlení toho, co se stalo, může být a děje stále: V tom smyslu, že různá neštěstí, různé přírodní či jiné katastrofy mohou být také interpretovány jako důsledek rozmnožení se hříšnosti nás lidí, tedy i jako bolestivý trest za hříchy, který má přivést člověka zpátky k Hospodinu, zpátky na cestu dobra. V každém případě jako něco, co nás zve, abychom se připodobnili spravedlivému Noemovi, anebo se aspoň jím nechali nějak vzít do „archy“, zahrnout do „sféry“ jeho spravedlnosti, nechali se jím inspirovat.

Příběh o potopě a Noemovi ale nekončí katastrofou, zničením světa a života: Jednak po skončení potopy Hospodin slibuje, přímo se zavazuje přísahou (jejímž znamením se stane duha), že takovouto globální katastrofu, která by bezesbytku zasáhla celý svět, již nikdy nedovolí. A jednak, a to hlavně, že se našel jeden spravedlivý Noe, který přežil a který se stal příčinou záchrany celého světa, života na něm.

Spravedlivý Noe, jak dobře víme, je jedním z nejvýraznějších starozákonních předobrazů Krista: Jeden jediný spravedlivý Noe se stává příčinou záchrany celého lidského rodu a dokonce i všeho živého na zemi, příčinou pokračování lidstva, jeho přežití a stejně tak přežití celého tvorstva. (Že celý svět byl kvůli člověku zasažen potopou, mimo jiné ukazuje, jak hříchy člověka má v pravdě kosmické rozměry, to ostatně nyní pociťujeme docela reálně...)

Noe je předobrazem Krista, Božího Syna, který se proto stal člověkem, aby se jako jediný skutečný Spravedlivý stal definitivní příčinou věčné záchrany celého světa, jeho Spasitelem.

Předobraz spravedlivého Noema nám tak připomíná tajemnou a pro naši (silně individualistickou) mentalitu ne až tak snadno pochopitelnou pravdu víry, pravdu o zástupnosti: Jeden se může – Boží milostí – stát příčinou spásy někoho jiného, a to bez vlastních zásluh toho jiného, dokonce i spásy celku; kdyby tomu tak nebylo, nebyla by nikdy možná spása skrze Kristovo lidství, vždyť to byl on, který vynesl hříchy nás všech na dřevo kříže, a tak nám mohly být skutečně odpuštěny. To by v nás mělo – mimo jiné – opět probudit velikou vděčnost, emoci, která byla celému ranému křesťanství tak vlastní.

Zároveň je nám příklad Noemův velikým povzbuzením, že má smysl snažit se zůstat s Boží pomocí spravedlivými, i kdybychom jimi zůstali sami, spravedlivými i navzdory všem protivěnostem a všemu možnému nepřijetí.

Zůstat, stát se, znovu začít být spravedlivým má smysl především pro spravedlnost a dobrotu samu. Spravedlnost je již ve Starém zákoně takřka synonymem pro svatost či dobrotu a tím

pádem pro Boží blízkost. Ale má to i ten tajemný smysl, že naše spravedlnost se může stát příčinou spásy někoho jiného, třeba i nespravedlivého. Jak, to musíme nechat na tajemném Božím úradku, v každém případě i my se můžeme snažit vzít do své „archy“ všechny kolem sebe. Archou můžeme myslet ledacos, například celé své lidství, svůj životní „akční rádius“, svůj časo- a životaprostor, své oběti, své těžkosti, své modlitby...

Samozřejmě, že nikdo z nás v žádném případě není jen spravedlivým, to by byla šílená pýcha si něco takového myslet, ale snad také ne jen nespravedlivým. Nikdo z nás se určitě nemůže – na základě nějakých svých mravních kvalit či zásluh – stylizovat do postavy spravedlivého Noema a už vůbec ne do Pána Ježíše. My jsme jen slabí a hříšní lidé, všichni jsme i nespravedliví. Ale přesto jsme všichni Kristem povoláni, abychom aspoň natolik, nakolik to s Boží Kristovou milostí dokážeme, byli co nejvíce spravedlivými, co nejvíce dobrotivými, co nejvíce svatými. A když už nám to třeba nejde v jedné oblasti, tak se s Boží pomocí snažme aspoň v jiné, ve všech ostatních, možná o to více. Každá troška spravedlnosti se počítá, každá troška dobroty má určitě smysl.

Pro námět, co naplnění takového poslání konkrétně může také znamenat, se podívejme opět na příslušný výjev Velkého žitavského postního plátna (v minulých dnech jsme o tomto naprosto unikátním plátnu z roku 1472 zahalujícím v době postní svaté liturgické dění v kostele očím věřících pohledem na devadesát vyobrazení biblických dějin): Vidíme na něm anděla oblečeného v modré říze přicházejícího k Noemovi. Ten je oblečen do pracovního, v rukách drží sekeru, usmívá se. Sekeru má v ruce již ve chvíli Božího navštívení, ač teprve andělem bude vyzván ke stavbě archy. Jakoby ji už měl v ruce předem, možná s poukazem na připravenost, možná i na to, že jeho spravedlnost spočívala také v pracovitosti...

A to vůbec není špatný podnět. Pracovitost, taková, která je připravena k nezištné pomoci k prospěchu druhým, je bezpochyby jedním z projevů spravedlnosti. Ochota k dílu, která čeká jen na pokyn anděla. Chtít něco udělat pro druhé, chtít pro ně nezištně a z lásky zapracovat, věnovat jim čas a energii, chtít být nějak pro druhé užitečným, čekat připraveně, kdy toho jen bude potřeba, a pak to učinit. To může být impuls, kterým nám obrázek na plátně doplňuje obraz biblický.

Ne nadarmo, zejména na křesťanském Západě, se lenost (*pigritia*) stala jedním ze sedmi hlavních hříchů (jako ekvivalent k malomyslnosti, k *acedia*) a čínorodost (*industria*) jednou z hlavních ctností. Ne nadarmo Velké žitavské postní plátno možná vyzdvihlo právě Noemovu pracovitost, ne nadarmo tato (jeho) pracovitost byla důležitá v době blížící se katastrofy (potopy světa), ne nadarmo čteme tento biblický úryvek poslední den před začátkem doby postní, v době celosvětové pandemie...